

คำถาม : ประชากรยุค Baby Boom ทั่วโลกที่เริ่มเข้าสู่วัยเกษียณ ส่งผลกระทบต่ออะไรบ้าง และเป็นโอกาสในการทำธุรกิจอย่างไร

คำตอบ : Baby Boom เป็นปรากฏการณ์ด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากในช่วงสงคราม ประชากรชายส่วนใหญ่ถูกเกณฑ์เป็นทหารเพื่อเข้าร่วมสงคราม ทำให้การมีคู่สมรสและการมีบุตรต้องชะลอออกไป ดังนั้น เมื่อภาวะสงครามยุติลง ประชากรกลุ่มดังกล่าวจึงมีครอบครัวและมีบุตรพร้อม ๆ กัน ทำให้ประชากรที่เกิดในช่วงดังกล่าวมีจำนวนมาก ตัวอย่างของช่วงเวลาที่ดีเป็นยุค Baby Boom ในประเทศต่าง ๆ เช่น ในสหรัฐอเมริกา ช่วงปี 2489-2507 และในญี่ปุ่น ช่วงปี 2490-2492

สำหรับประเทศไทย ช่วงที่จัดว่าเป็นยุค Baby Boom คือ ปี 2506-2526 (ประชากรที่เกิดในช่วงดังกล่าวมีจำนวนมากกว่า 1 ล้านคนต่อปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากประมาณ 6 แสนคน ในปี 2496 และหลังจากปี 2526 จำนวนประชากรก็เริ่มลดลงจนปัจจุบันคาดว่าจะมีประชากรเกิดราว 8 แสนคนต่อปี) อย่างไรก็ตาม ยุค Baby Boom ของไทยมิได้เกิดจากความล่าช้าของการสมรสและการมีบุตร แต่เกิดจากพัฒนาการด้านการแพทย์และสาธารณสุขหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะความร่วมมือกันระหว่างประเทศในด้านสุขภาพ การสร้างภูมิคุ้มกันโรค และการฉีดเชื้อโรคหลายชนิด ซึ่งช่วยลดอัตราการตายของประชากรวัยเจริญพันธุ์ รวมถึงลดอัตราการตายของทารกและเด็ก

ผลสืบเนื่องจากปรากฏการณ์ Baby Boom เป็นที่สนใจในปัจจุบัน เนื่องจากประชากรที่เกิดในช่วงดังกล่าวในหลายประเทศกำลังเข้าสู่วัยเกษียณอายุ ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่าง ๆ ดังนี้

- **ผลกระทบต่อตลาดแรงงาน** เมื่อประชากรของประเทศต่าง ๆ ที่เกิดในยุค Baby Boom เข้าสู่วัยทำงาน (อายุ 15-59 ปี) จะช่วยให้ประเทศนั้น ๆ มีจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้น ซึ่งยังคงเป็นแรงงานสำคัญของประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เมื่อประชากรกลุ่มดังกล่าวเริ่มเข้าสู่วัยเกษียณอายุ ย่อมส่งผลกระทบต่อจำนวนแรงงานที่อยู่ในภาคเศรษฐกิจ ดังเช่นที่ประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐฯ กำลังเผชิญกับปัญหาดังกล่าวอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากประชากรที่เกิดในยุค Baby Boom กำลังย่างเข้าสู่วัยเกษียณ (60 ปี) ภายในปี 2549-2550 ซึ่งในกรณีของญี่ปุ่น คาดว่าจะมีจำนวนประชากรที่เกษียณอายุทั้งหมดกว่า 500,000 คน ในปี 2550 เพิ่มขึ้นจากประมาณ 350,000 คนต่อปีในปัจจุบัน สำหรับประเทศไทย ประชากรยุค Baby Boom รุ่นแรกจะย่างเข้าสู่วัยเกษียณในปี 2566 จำนวนแรงงานที่ลดลงจึงอาจเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในช่วงดังกล่าว ทั้งนี้ นอกจากผลกระทบต่อจำนวนแรงงานแล้ว อีกปัญหาหนึ่งที่อาจเกิดขึ้นคือ การไม่สามารถหาแรงงานระดับผู้บริหารทดแทนแรงงานที่เกษียณอายุ

- **ความต้องการสวัสดิการทางสังคมเพิ่มขึ้น** เมื่อประชากรยุค Baby Boom เริ่มเกษียณอายุ ความต้องการสวัสดิการทางสังคมจากรัฐบาลจะมีมากขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุเหล่านั้นไม่มีรายได้ประจำเช่นเดิม ทำให้ประชากรวัยเกษียณบางส่วนต้องพึ่งเงินจุนเจือและสวัสดิการจากรัฐบาล ส่งผลให้รัฐบาลของแต่ละประเทศมีภาระรายจ่ายด้านสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้น

- **เงินออมของประเทศมีแนวโน้มลดลง** เนื่องจากประชากรสูงอายุจะเริ่มนำเงินออมตลอดช่วงวัยทำงานออกมาใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิตและเพื่อความสุขในบั้นปลายชีวิต ประกอบกับประชากรรุ่นหลังมีแนวโน้มออมเงินน้อยกว่าประชากรในรุ่นก่อน ทำให้เงินออมของประเทศมีแนวโน้มลดลงเมื่อถึงเวลาดังกล่าว

นอกจากนี้ ประชากรยุค Baby Boom ที่เข้าสู่วัยเกษียณจำนวนมาก โดยเฉพาะประชากรในประเทศที่มีกำลังซื้อสูง เช่น สหรัฐฯ และญี่ปุ่น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรครั้งสำคัญ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรสนิยมการบริโภค ทำให้เกิดโอกาสในการทำธุรกิจหลากหลายประเภท ได้แก่

- **สินค้าเพื่อสุขภาพ** คาดว่าจะมีความต้องการเพิ่มขึ้น เนื่องจากประชากรสูงอายุมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ทำให้มีความต้องการสินค้าเพื่อดูแลรักษาสุขภาพ อาทิ ยาบำรุง และยารักษาโรค เพิ่มขึ้น

- **สินค้าที่ใช้ภายในบ้าน** อาทิ ของตกแต่งบ้าน ของใช้ในครัว เครื่องใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ภายในบ้าน คาดว่ามีแนวโน้มขยายตัวดี เนื่องจากประชากรวัยสูงอายุมักใช้เวลาภายในบ้านมากขึ้น

- **บริการด้านการท่องเที่ยว** ประชากรวัยสูงอายุมีแนวโน้มท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อหาความสุขในบั้นปลายชีวิต ส่งผลดีต่อธุรกิจบริการการท่องเที่ยวของหลาย ๆ ประเทศ รวมถึงไทย ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก

ส่วนวิเคราะห์ธุรกิจ ฝ่ายวิชาการ

สิงหาคม 2549